

מתנות לחג מתוצרת הארץ

רוני בר - צורי

סקר צרכנות של מינהל מחקר וכלכלה, בחן את עמדות עובדים שכירים לגבי קבלת שי לחג לראש השנה תשע"א 2010, באשר להעדפה של סוגי שי שונים: מתנות, תווי קניה או כסף מזומן, בהשוואה לסוגי השי הניתנים בפועל. בנוסף נכללו בניתוח אומדנים להיקף אוכלוסיית מקבלי השי ולערך הכולל של השי לחג שקבלו העובדים השכירים בישראל בראש השנה האחרון. הסקר נערך באוקטובר 2010 וכלל 1,170 ראיונות בקרב מדגם מייצג של אוכלוסיית השכירים בני 18+ בישראל, והוא מהווה חוליה נוספת בסקרי מעקבי צרכנות של המינהל, בהם גם סקר דומה בנושא שנערך שנה קודם (ספטמבר 2009).

הניתוח המוצג כאן ממוקד בחלק ממימצאי הסקר הנוגעים להעדפה, של מי שקבלו מתנות כשי לחג, לקבל מתנות מתוצרת הארץ לעומת מתנות מתוצרת חוץ.

מימצאי הסקר מוצגים במלואם באתר האינטרנט של מינהל מחקר בתמ"ת.

ניתוח העדפות השכירים בישראל לקבלת שי לחג מתנות מתוצרת הארץ, נערך על רקע המימצאים הבאים :
א. בראש השנה תשע"א, 2010, קבלו 71.3% מהשכירים בישראל כ-1.875 מיליון עובדים, שי לחג במקום עבודתם.

ב. רוב מקבלי השי לחג : 52.6%, קבלו תווי קניה, 24.3% קבלו מתנות ו- 22.8% קבלו שי כספי במזומן או בשיק.

ג. שווי הממוצע של השי לראש השנה שקבל שכיר ב- 2010 עמד על כ-391 שקלים.

ד. הערך הכולל של השי שקבלו השכירים בראש השנה 2010 עמד על 733.3 מיליון שקלים. שמהם- 92 מיליון שקלים נתנו כמתנות בעין.

ה. בנוסף להם, גם חלק מתווי הקניה שנתנו כשי לחג משמשים לקניית מתנות 16.0%, אף כי רוב התוויים משמשים בעיקר לצורכי קניית מוצרי מזון (50.2%), או לרכישת שירותים שונים שאינם מתנות בעין (אינם מתנות במוצרים פיזיים, כגון : מנוי לחדר כושר, טיולים וכד') : 33.7% .

איזו מתנה מעדיף מי שמקבל מתנה כשי לחג: מתנה מתוצרת הארץ או מתוצרת חוץ?¹
מתנות מתוצרת הארץ מועדפות ע"י 55.4% ממי שקבל מתנות כשי לחג. האחרים- אדישים לגבי ארץ היצור של המתנות שקבלו: 44.8% , ורק מעטים מביניהם: 2.2% מעדיפים לקבל מתנות מתוצרת חוץ.

בנוסף להם, מצויה קבוצה, שהיא אמנם קטנה למדי (המונה רק 35 מרואיינים), של מי שקבלו תווי קניה כשי לחג ומתכננים לקנות בהם מתנות. גם מקרב קבוצה זו נמצא ש- 51.4% השיבו שהם מתכוונים לקנות מתנות מתוצרת הארץ (לעומת 20.0% המעדיפים לרכוש בתוויים מתנות מתוצרת חוץ ו-28.6% אדישים לארץ הייצור של המתנות).

כאמור, מדובר בקבוצה קטנה יחסית, אך ההעדפה הבולטת שנתגלתה גם כאן לגבי קניית מתנות מתוצרת הארץ בתווי הקניה, מעידה על מגמה עקבית להעדיף מתנות לחג מתוצרת הארץ. מדובר בעיקר במתנות של ספרים, ביגוד, כלי בית (מצעים, סירים) ומוצרי נוי לבית (אגרטלים)-כולם מתוצרת הארץ.

מגמה זו, להעדיף מתנות מתוצרת הארץ על פני מתנות מתוצרת חוץ, מצויה בהלימה למימצאי סקר נוסף חדש של המינהל² שמצא שבקרב הצרכן הישראלי קיימת תדמית חיובית למוצרי כחול לבן, הנתפסים כאיכותיים, מותאמים לטעם הישראלי, למזג האוויר המקומי והם אף ובריאם יותר ממוצרים מתוצרת חוץ.

¹ לתשובות אלו יש להתייחס על רקע ההעדפה הגורפת של 80.8% לקבלת תווי קניה כשיל חג, ולא מתנות.

² מודעות הציבור הישראלי לקשר בין קניית "מוצרים כחול לבן" להרחבת התעסוקה, טרם פורסם.

מאפייני האוכלוסייה המעדיפה לקבל מתנות לחג מתוצרת הארץ

האוכלוסייה הותיקה בישראל בולטת בהעדפת מתנות לחג מתוצרת הארץ: 57.7%, לעומת ערבים ועולים ששעור נמוך יחסית מהם: 49.5% ו- 43.3% מהם בהתאמה, מעדיפים מתנות מתוצרת הארץ. גם בני 35 ומעלה מעדיפים לקבל מתנות מתוצרת הארץ בשעור גבוה מזה של צעירים בני 18-34: 56.0% לעומת 48.3% בהתאמה. עוד נמצא כי בעלי הכנסות ממוצעות או מעל לממוצע מעדיפים מתנות מתוצרת הארץ בשעור גבוה מזה של בעלי הכנסות נמוכות: 63.5% ו- 54.3% לעומת 48.2% בהתאמה. נראה שאוכלוסיות ותיקות, מבוגרות ומבוססות יחסית, מכירות בחשיבות עידוד התעשייה והיצור המקומיים ועל כן מעדיפות לקבל כשי לחג מתנות מתוצרת הארץ על פני מוצרים מתוצרת חוץ. ההבדלים בהעדפת מתנות לפי רמות השכלה, דתיות ומצב משפחתי לא היו מובהקים.

לוח 1: מאפיינים עיקריים של מעדיפי מתנות מתוצרת הארץ, באחוזים מכל קבוצה

המאפיין	% מעדיפי תוצרת הארץ מקרב הקבוצה	המאפיין	% מעדיפי תוצרת הארץ מקרב הקבוצה
מגזר		השכלה	
אוכלוסייה ותיקה	57.7	תיכונית חלקית או פחות ותיכונית	55.1
עולי חבר העמים	43.3	על תיכונית שאינה אקדמית ואקדמאית	50.0
ערבים	49.5	רמת דתיות	
גיל		חילונית ומסורתית	53.1
18-34	48.3	דתי וחרדי מאד*	50.0
35-54	56.2	הכנסה	
55+	55.6	מתחת לממוצע	48.2
מצב משפחתי		כמו הממוצע	63.5
יש ילדים עד 18 בבית	54.1	מעל הממוצע	54.3
אין ילדים בבית	50.9		

*מעט מקרים

מעבר להעדפה הבולטת שנתגלתה לקבל מתנה מתוצרת הארץ, בניתוח סוגיית ההעדפות לקבלת מתנות מתוצרת הארץ כשי לחג יש להתייחס לשתי נקודות נוספות: האחת, גידול בשעור מקבלי המתנות, לעומת סוגי שי אחרים, בשנה האחרונה (2010) בהשוואה לקודמתה: 24.3% לעומת 15.4% בהתאמה. אף שחלק מההבדלים בשעורים אלו נעוץ בהבדלים במועדי עריכת הסקרים: אחרי החגים ב- 2010, לעומת עריכת הסקר בתוך תקופת החגים ב- 2009, כאשר חלק מהמשיבים טרם טרם בחרו בסוג השי במועד עריכת הסקר, נראה שבכל זאת שעור גבוה יותר קבל מתנות ב-2010 בהשוואה לשנה קודמת. מגמה נוספת, באה לביטוי בגידול בשווי הכספי הממוצע של המתנות שנתנו כשי לחג: מ-130.6 שקלים ב- 2009 ל- 202.6 שקלים ב- 2010, אף שנכון להזכיר כי השווי הממוצע של מתנות לחג נמצא נמוך ביותר מבין כל סוגי השי האחרים.

האם העלייה בשעור מקבלי המתנות (לעומת סוגי שי אחרים) והגידול בשווי המתנה מבטאים מגמה המשכית? זאת ניתן יהיה ללמוד בעתיד, אולם כבר כיום מדובר בפלח שוק של מתנות (במוצרים) לחג ששוויו כ- 92 מיליוני שקלים. אם אכן מעסיקים וועדי עובדים שהחליטו להעניק לעובדים מתנות כשי לחג, יתייחסו להעדפה הברורה של צרכנים לקבל מתנות לחג מתוצרת הארץ וגם יעניקו יותר מתנות כאלו, הם ייטיבו לקלוע לטעמים של העובדים מקבלי השי. מעבר לכך, הרחבת הענקת שי לחג במתנות מתוצרת "כחול לבן" תתרום לשיפור המצב הכלכלי במשק המקומי ולהרחבת התעסוקה בו.